

Intussen waren in de werkplaats van Jagat Ram de brogues op hun leest gespannen. Er verstreken twee dagen. Op de afgesproken dag kwam Haresh om twee uur de schoenen en de leesten halen. Jagat Rams dochtertje herkende hem en klapte in haar handen bij zijn komst. Ze vermaakte zich met een liedje, en omdat hij er was vermaakte ze hem er ook mee. Het liedje ging als volgt:

Ram Ram Shah,	Ram Ram Shah,
Alu ka rasa,	Van piepers maak je sap,
Mendaki ki chatni...	Van kikkers maak je chutney...
Aa gaya nasha!	Wie dat drinkt wordt zat!

Haresh bestudeerde de schoenen met een geoefend oog. Ze waren goed gemaakt. Het bovenleer was perfect dichtgestikt, en dat op die eenvoudige stikmachine daar voor hem. Ze waren zorgvuldig opgezwikt; geen bobbel of kreukel te zien. De afwerking was fraai, tot en met de kleur van het geperforeerde bovenleer. Hij was zeer tevreden. Hij had strenge eisen gesteld, maar nu betaalde hij Jagat Ram anderhalf keer zoveel als hij had beloofd.

‘Je hoort nog van me,’ verzekerde hij hem.

‘Nou, Haresh sahib, dat mag ik hopen,’ zei Jagat Ram. ‘Gaat u echt vandaag al weg? Jammer.’

‘Helaas wel, ja.’

‘En bent u alleen hierom nog gebleven?’

‘Ja, anders zou ik na twee dagen al zijn vertrokken.’

‘Nou, ik hoop dat dit paar ze bevat bij de CLFC.’

Daarop namen ze afscheid. Haresh werkte wat klusjes af, deed een paar kleine inkopen, ging weer naar Sunil, gaf hem zijn brogues terug, pakte zijn koffer in, zei hem gedag en stapte in een tonga naar het station om de avondtrein naar Kanpur te nemen. Onderweg ging hij nog even bij Kedarnath langs om hem te bedanken.

Hij schudde hem hartelijk de hand en zei: ‘Hopelijk kan ik u ook eens ergens mee helpen.’

‘Dat heeft u al gedaan, begrijp ik van Veena.’

‘Ik bedoelde op het zakelijke vlak.’

‘Dat hoop ik van harte,’ zei Kedarnath, ‘en, nou ja, als ik u nog op de een of andere manier van dienst kan zijn...’

Ze gaven elkaar een hand.

‘Zegt u eens...’ zei Haresh plotseling. ‘Dat wil ik u nu al een paar dagen vragen... hoe komt u aan al die littekens aan de binnenkant van uw handen? Zo te zien niet van een ongeluk met een machine; dan hadden er aan beide kanten littekens gezeten.’

Kedarnath zweeg even, alsof hij zich op die vraag moest instellen. ‘Die heb ik opgelopen tijdens de Deling,’ zei hij. Na een korte stilte ging hij verder: ‘Toen we uit Lahore moesten vluchten, had ik een plaatsje bemachtigd in een legerkonvooi, en wij waren in de voorste truck geklommen, mijn jongere broer en ik. Veiliger kon niet, meende ik. Maar, nou ja, het was een regiment Baluchi’s. Vlak voor de brug over de Ravi stopten ze, en opeens kwamen er achter die houttuinen daar moslim-struikrovers vandaan, die met hun speren op ons in begonnen te hakken. Mijn jongere broer heeft

littkens op zijn rug en ik heb deze in mijn handen en op mijn polsen... ik probeerde de speerpunt tegen te houden... Ik heb een maand in het ziekenhuis gelegen.'

Haresh' gezicht verried hoe geschokt hij was. Kedarnath sloot zijn ogen en ging verder, maar op rustige toon: 'Binnen twee minuten zijn er tegen de dertig mensen afgemaakt... de vader van de een, de dochter van de ander... Tot ons grote geluk kwam er van de andere kant net een regiment Gurkha's aan, en die openden het vuur. En, nou goed, de plunderaars zijn op de vlucht geslagen en ik kan het nu navertellen.'

'Waar zat uw gezin?' vroeg Haresh. 'In de andere trucks?'

'Nee... die had ik al eerder met de trein mee gestuurd. Bhaskar was toen nog maar zes. Niet dat het in die treinen zo veilig was, maar dat weet u wel.'

'Ik weet niet of ik u die vragen wel had mogen stellen,' zei Haresh, ongewoon opgelaten voor zijn doen.

'Ja hoor, dat is best. Wij hebben nog geluk gehad, al met al. De islamitische handelaar van wie mijn zaak hier in Brahmpur vroeger geweest is... nou ja... Het gekke is alleen... ondanks alles wat daar gebeurd is, mis ik Lahore nog steeds,' zei Kedarnath. 'Maar nu moet u opschieten, anders mist u uw trein.'

Op het station van Brahmpur was het druk, lawaaiig en vies als altijd: sissende stoomwolken, gefluit van binnenrijdende treinen, schreeuwende venters, visluchtjes, gezoem van vliegen, jachtig gebabbel van passagiers. Haresh was moe. Het was al na zessen maar nog heel warm. Hij raakte een van zijn agaten manchetknopen aan en was verbaasd hoe koel die aanvoelde.

Toen hij even naar de menigte keek zag hij een jonge vrouw in een lichtblauwe katoenen sari met haar moeder. De docent Engels die hij op Sunils feestje had ontmoet zette hen op de trein naar Calcutta. De moeder stond met haar rug naar Haresh, dus haar zag hij niet goed, maar het meisje had een opvallend gezicht. Het was niet mooi in de klassieke zin – het greep hem niet aan zoals de foto die hij altijd bij zich had – maar straalde zo'n aantrekkelijk soort intensiteit uit dat hij even bleef staan kijken. De jonge vrouw leek zich schrap te zetten tegen een triestheid die dieper ging dan de gewone triestheid van een afscheid op een treinperron. Haresh overwoog zijn pas in te houden en de kennismaking met de jonge docent te hernieuwen, maar er was iets in de ingekeerde, bijna radeloze uitdrukking op het gezicht van het meisje dat hem daarvan weerhield. Bovendien kon zijn trein elk moment vertrekken, was zijn koelie hem al ver vooruit, en omdat Haresh niet zo lang was vreesde hij hem kwijt te raken in de menigte.